

MĚŘENÍ – Laboratorní cvičení z měření

Měření parametrů logického obvodu

část 3-6-1 Teoretický rozbor

Výukový materiál

Číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0093

Šablona: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Sada: 1

Číslo materiálu: VY_32_INOVACE_

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁZEV DUM

Předmět: MĚŘENÍ

Ročník: 3.

Jméno autora: Ing. Jaroslav Drexler

Škola: VOŠ a SPŠ Šumperk, Gen. Krátkého 1

Anotace : Rozbor měření základních parametrů logického obvodu a způsob jejich měření.

Klíčová slova: logický obvod, hradlo TTL, logický člen, charakteristika, logická úroveň

POUŽITÉ ZDROJE

1. BEN - technická literatura. *Elektrotechnická měření*. Dotisk 1.vydání. Praha: Nakladatelství BEN – technická literatura, 2003. 256 s. ISBN 80-7300-022-9.
2. Konstrukční katalog logických integrovaných obvodů, TESLA elektronické součástky koncern Rožnov pod Radhoštěm 1982

*Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jaroslav Drexler
Financováno z ESF a státního rozpočtu ČR.*

Teoretický rozbor úlohy:

Měření základních parametrů logického obvodu

Logický obvod není určen ke zpracování analogového signálu, ale vždy má definované určité rozmezí hodnot napětí, které vyhodnocuje jako „Log 0“ (L) nebo „Log 1“ (H). Mezi těmito úrovněmi se nachází pásmo neurčité oblasti, kde dochází ke změně stavu z úrovně L->H nebo H->L. Tato tolerance hodnot je velmi důležitá, aby se logické obvody mohly vzájemně spojovat. Tak například pro řadu logických obvodů TTL jsou definovány následující hodnoty:

na vstupu:	Log 1	napětí $U_{IH} \geq 2,0 \text{ V}$
	Log 0	napětí $U_{IL} \leq 0,8 \text{ V}$
na výstupu:	Log 1	napětí $U_{OH} \geq 2,4 \text{ V}$
	Log 0	napětí $U_{OL} \leq 0,4 \text{ V}$

Význam jednotlivých katalogových značení napětí je:

U_{IH} - vstupní napětí v logické 1 (Input High)

U_{IL} - vstupní napětí v logické 0 (Input Low)

U_{OH} - výstupní napětí v logické 1 (Output High)

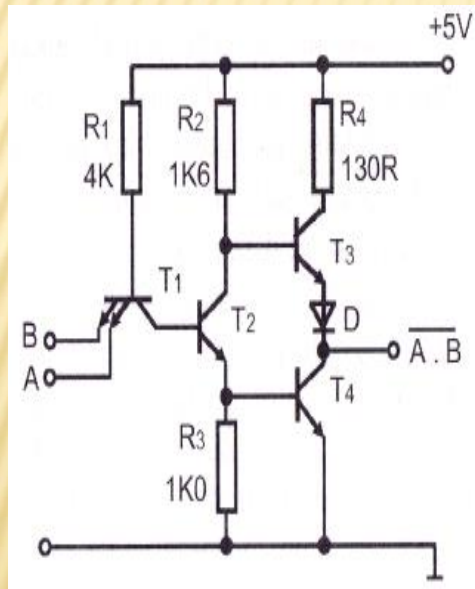
U_{OL} - výstupní napětí v logické 0 (Output Low)

Při zpracování logických signálů je třeba vytvářet obvody realizující určité logické funkce jako jsou: NOT, AND, OR, XOR atd., které vyhodnocují kombinace více proměnných. Z technického hlediska nelze vyrábět všechny možné funkce pro různý počet proměnných, a proto byly vybrány funkce, pomocí kterých lze ostatní funkce realizovat.

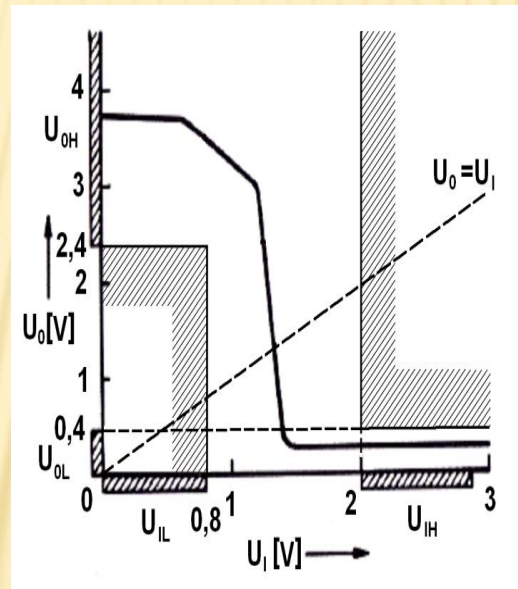
Nejčastěji vyráběnými obvody (hradly) jsou NAND (negovaný součin), NOR (negovaný součet) a XOR (exklusivní součet = výhradní nebo). Ostatní funkce lze pomocí těchto funkcí snadno realizovat. Vývojové nástroje používané k návrhu a minimalizaci zapojení vedou právě k využití těchto typů hradel.

Hradlo NAND:

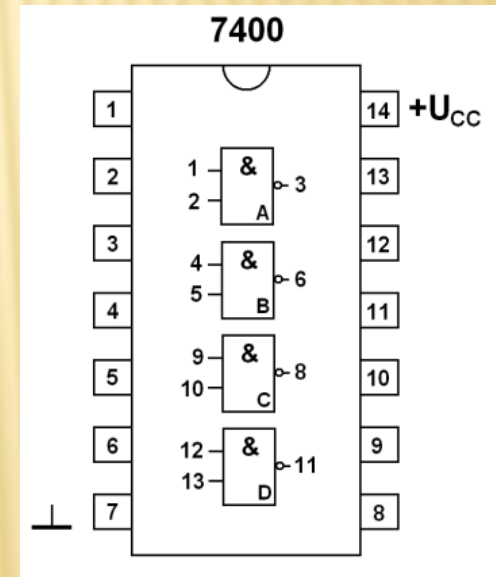
Logické hradlo TTL bylo prvním vyrobeným logickým členem. Typické vnitřní uspořádání hradla NAND v technologii TTL standard (Tranzistor-Tranzistor-Logic) je na Obr. 1, převodní charakteristika hradla na Obr. 2 a zapojení pouzdra na Obr. 3.

Obr.:1

Obr.:2

Obr.:3

Hradlo NAND MH7400:

Charakteristické údaje:

min. – max.

při hodnotě:

Vstupní napětí – úroveň H	U_{IH}	$>2,0 \text{ V}$	$U_{cc} = 4,75 \text{ V}$
Vstupní napětí – úroveň L	U_{IL}	$<0,8 \text{ V}$	$U_{cc} = 4,75 \text{ V}$
Výstupní napětí – úroveň H	U_{OH}	$>2,4 \text{ V}$	$U_{cc} = 4,75 \text{ V}, I_{OH} = -400 \mu\text{A}$
Výstupní napětí – úroveň L	U_{OL}	$<0,4 \text{ V}$	$U_{cc} = 4,75 \text{ V}, I_{OL} = 16 \text{ mA}$
Vstupní proud – úroveň H	I_{IH}	$<40 \mu\text{A}$	$U_{cc} = 5,25 \text{ V}, U_{IH} = 2,4 \text{ V}$
Vstupní proud – úroveň L	$-I_{IL}$	$<1,6 \text{ mA}$	$U_{cc} = 5,25 \text{ V}, U_{IL} = 0,4 \text{ V}$
Výstupní proud zkratový	$-I_{OS}$	$15 - 55 \text{ mA}$	$U_{cc} = 5,25 \text{ V}$
Odběr ze zdroje – úroveň H	I_{CCH}	$4 < 8 \text{ mA}$	$U_{cc} = 5,25 \text{ V}, U_{IL} = 0 \text{ V}$
Odběr ze zdroje – úroveň L	I_{CCL}	$12 < 22 \text{ mA}$	$U_{cc} = 5,25 \text{ V}, U_{IH} = 4,5 \text{ V}$
Logický zisk	N	10	
Napájecí napětí	U_{CC}	$5,00 \text{ V} \pm 0,25 \text{ V}$	
Pracovní teplota okolí	t_a	$0^\circ\text{C} \text{ až } +70^\circ\text{C}$	

Měřicí metody základních parametrů:

Jmenovité napájecí napětí pro obvody TTL je $U_{CC} = 5,0$ V_{ss}. Vyráběné řady 74xx a 84xx povolují toleranci napájení $\pm 0,25$ V. Řada 54xx povoluje toleranci napájení $\pm 0,5$ V. Měření parametrů provádíme vždy pro nejnepříznivější případ, tj. při maximálním nebo minimálním napájecím napětí a při teplotě okolí 25°C. Při měření vycházíme ze základního zapojení měřicího přípravku viz **Obr. 4**.

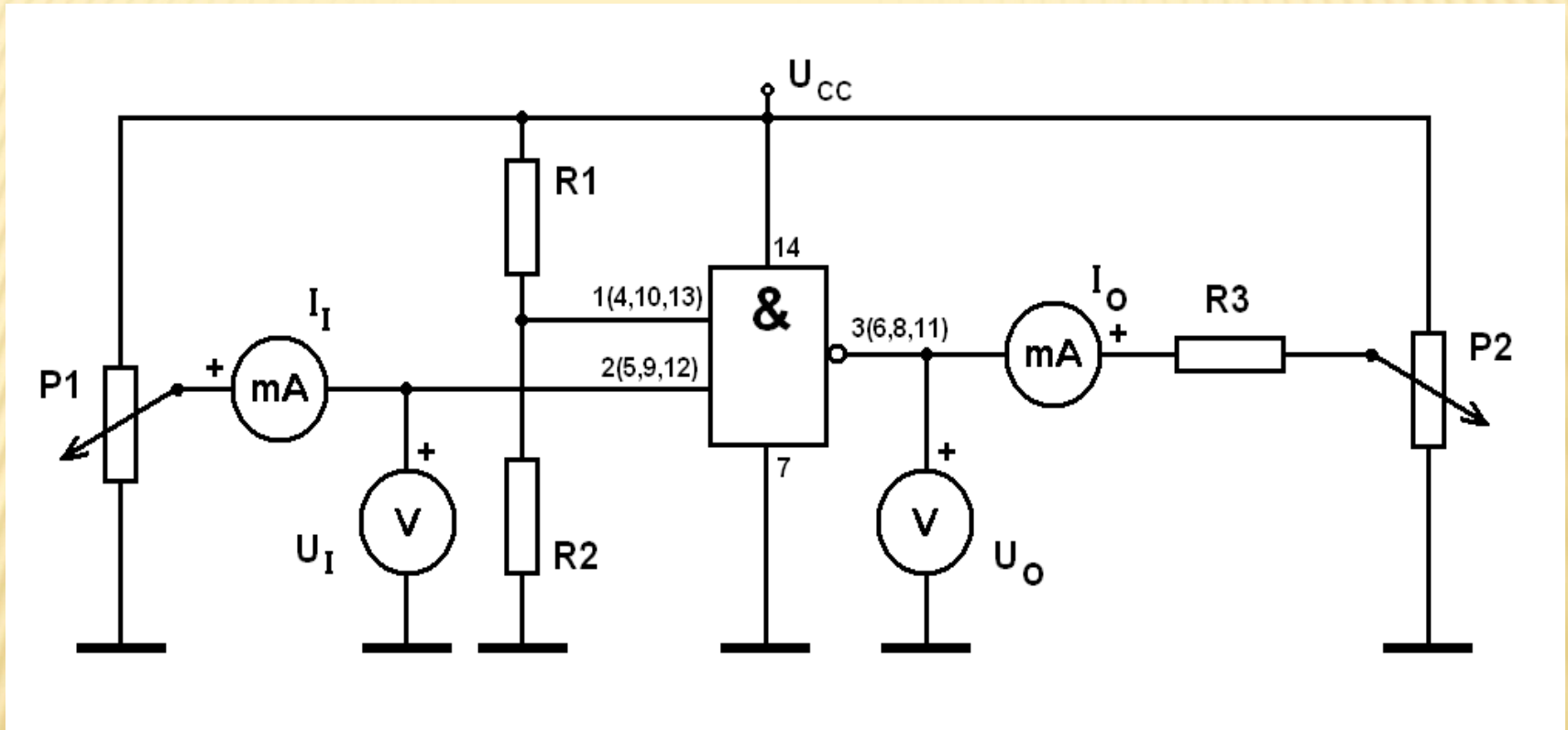
Dále u jednotlivých měření charakteristik jsou uvedena zjednodušená schémata. **U všech měření nesmíme zapomenout připojit napájení obvodu – vývody 7 GND a 14 U_{cc}.**

Nepoužité vstupy připojíme na Log. 1 – dělič $R_1 = 4k7$ a $R_2 = 47k$

Pokud vstup nepřipojíme, bude se u obvodu NAND chovat jako Log. 1

Při měření měníme napětí na vstupu nebo na výstupu a odečítáme hodnoty proudů a napětí.

Celkové schéma přípravku pro měření hradla NAND

Obr. 4

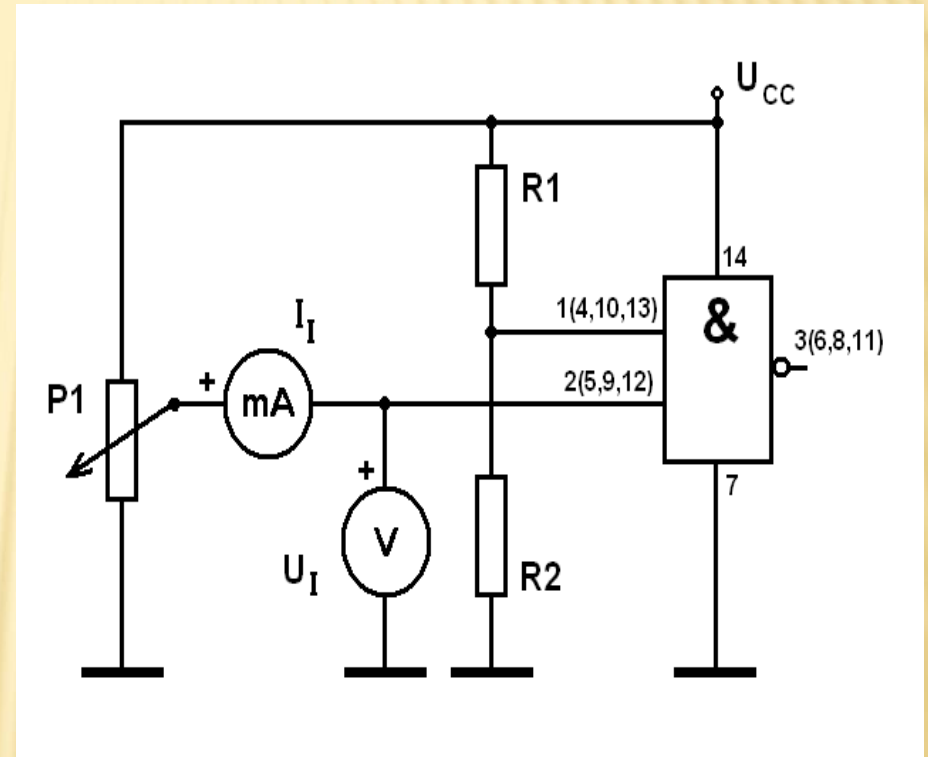
1. Vstupní charakteristika logického členu

$$I_I = f(U_I) \quad \text{při } U_{CC} = 5,25 \text{ V}$$

Postup měření:

Potenciometrem P1 měníme hodnotu vstupního napětí $U_I = 0$ až $5,25 \text{ V}$ a odečítáme vstupní proud I_I (rozsah cca $-1,6 \text{ mA}$ až $+40 \mu\text{A}$).

Naměřené hodnoty vyneseme do grafu a vyznačíme do něj maximální proudy I_{IL} a I_{IH} , které splňují podmínky $U_{IL} \leq 0,8 \text{ V}$ a $U_{IH} \geq 2,0 \text{ V}$.

2. Převodní charakteristika logického členu

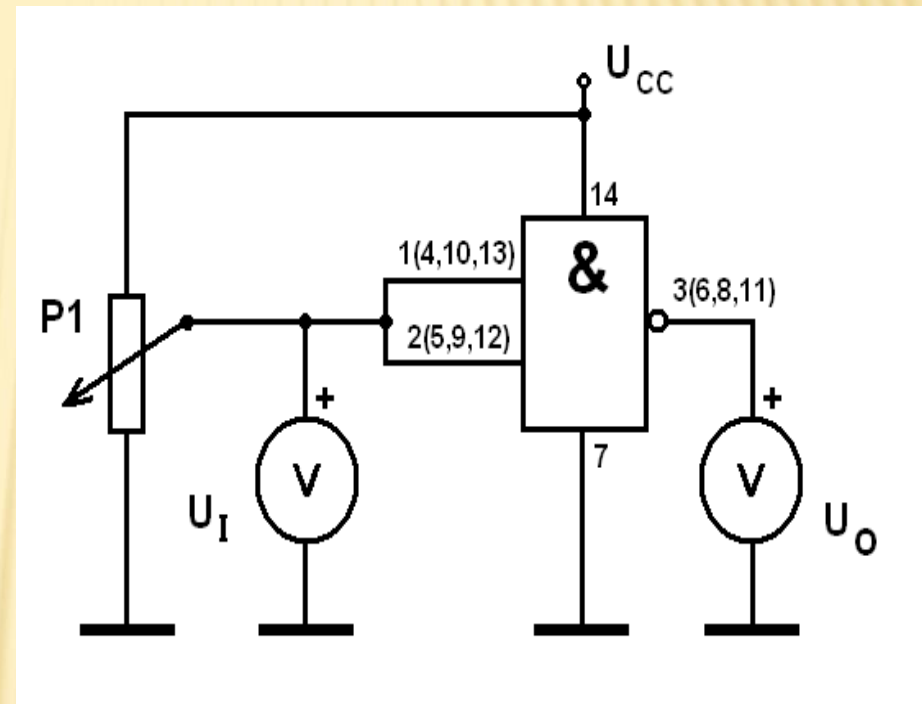
$U_0 = f(U_1)$ při $U_{CC} = 4,75 \text{ V}$

Postup měření:

Potenciometrem P1 měníme hodnotu vstupního napětí $U_1 = 0$ až 4 V a odečítáme výstupní napětí U_0 (rozsah cca 4 V až 0 V).

Naměřené hodnoty vyneseme do grafu a vyznačíme do něj zakázané oblasti napětí pro vstupní logické úrovně

$U_{IL} \leq 0,8 \text{ V}$ a $U_{IH} \geq 2,0 \text{ V}$
a výstupní logické úrovně
 $U_{OL} \leq 0,4 \text{ V}$ a $U_{OH} \geq 2,4 \text{ V}$

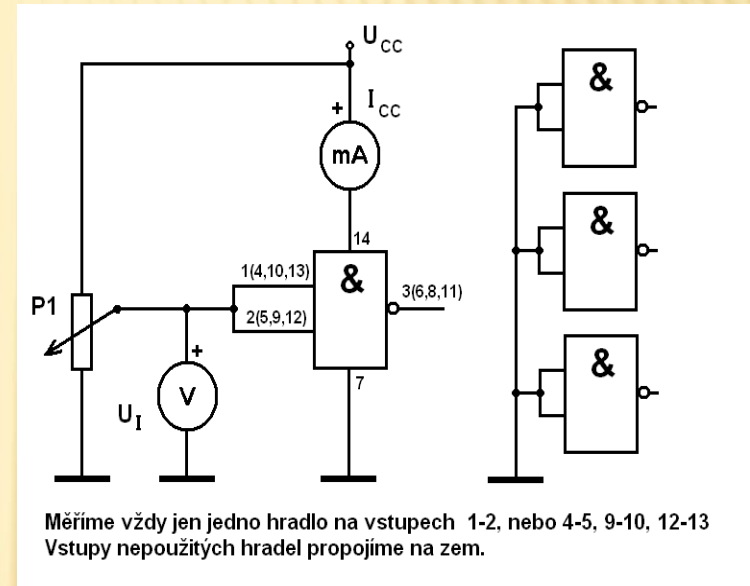
3. Odběrová charakteristika logického členu

$$I_{CC} = f(U_I) \quad \text{při } U_{CC} = 5,25 \text{ V}$$

Postup měření:

Potenciometrem P1 měníme hodnotu vstupního napětí $U_I = 0$ až $5,25 \text{ V}$ u jednoho hradla. Vstupy ostatních hradel uzemníme. Odečítáme hodnotu celkového napájecího proudu I_{CC} (hodnota cca 10 mA až 50 mA), který je roven při hodnotě $U_I = 0 \text{ V}$ hodnotě $4 \times I_{CCL}$ a při hodnotě $U_I = 5,25 \text{ V}$ hodnotě $I_{CCH} + 3 \times I_{CCL}$.

Pro získání průběhu hodnot I_{CC} jednoho hradla, musíme odečíst od naměřených hodnot $3 \times I_{CCL}$. Kolem hodnoty $U_I = 1,4 \text{ V}$ dochází ke klopení obvodu a prudce se zvýší spotřeba až na cca 50 mA vlivem současného otevření tranzistorů T_3 a T_4 viz Obr. 1. Tuto oblast musíme proměřit velmi opatrně, abychom nepřehřáli polovodičový čip. Naměřené hodnoty přepočítáme na hodnoty pro jedno hradlo a vyneseme do grafu.

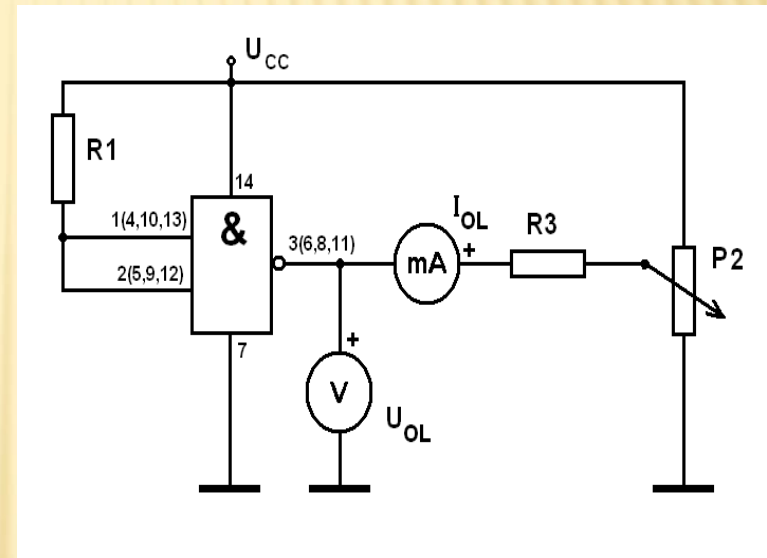
4. Výstupní charakteristika logického členu

$$I_{OL} = f(U_{OL}) \quad \text{při } U_{CC} = 4,75 \text{ V} \quad \text{pro log. úroveň L}$$

Postup měření:

Potenciometrem P2 měníme hodnotu napětí na výstupu hradla $U_{OL} = 0$ až 1 V a odečítáme hodnotu výstupního proudu I_{OL} (hodnoty cca 0 mA až 40 mA), Odpor $R3 = 100 \Omega$ nám zajistí, že nepřekročíme hodnotu 40 mA , kdy by mohlo dojít ke zničení hradla. Oblast proudů nad 16 mA musíme proměřit velmi opatrně, aby jsme nepřehřáli polovodičový čip vlivem velkého ztrátového výkonu v pouzdře.

Naměřené hodnoty vyneseme do grafu a vyznačíme do něj maximální proudy I_{OL} , které splňují podmínky $U_{OL} \leq 0,4$ a $0,8 \text{ V}$

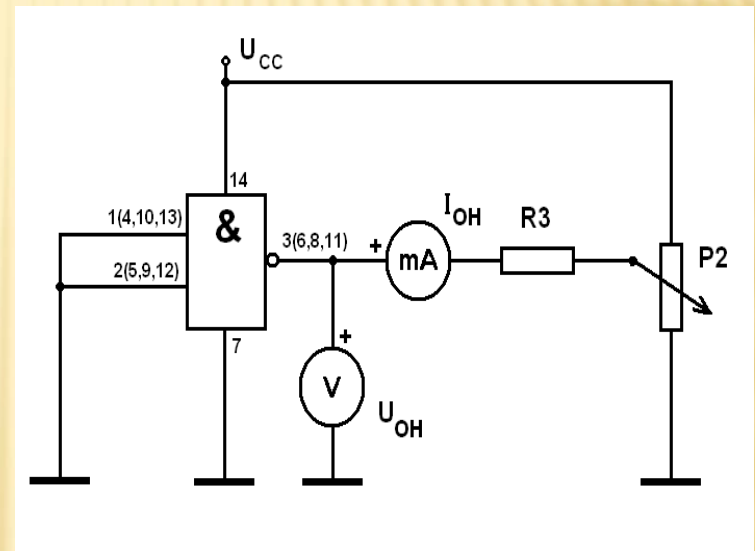
5. Výstupní charakteristika logického členu

$$I_{0H} = f(U_{0H}) \quad \text{při } U_{CC} = 4,75 \text{ V pro log úroveň H}$$

Postup měření:

Potenciometrem P2 měníme hodnotu napětí na výstupu hradla $U_{0H} = 4,75$ až $1,5$ V a odečítáme hodnotu výstupního proudu I_{0H} (hodnoty cca 0 mA až 25 mA), Odpor $R3 = 68 \Omega$ nám zajistí, že nepřekročíme hodnotu 25 mA, kdy by mohlo dojít ke zničení hradla přehřátím. Oblast proudů nad 16 mA musíme proměřit velmi opatrně, aby jsme nepřehřáli polovodičový čip vlivem velkého ztrátového výkonu v pouzdře.

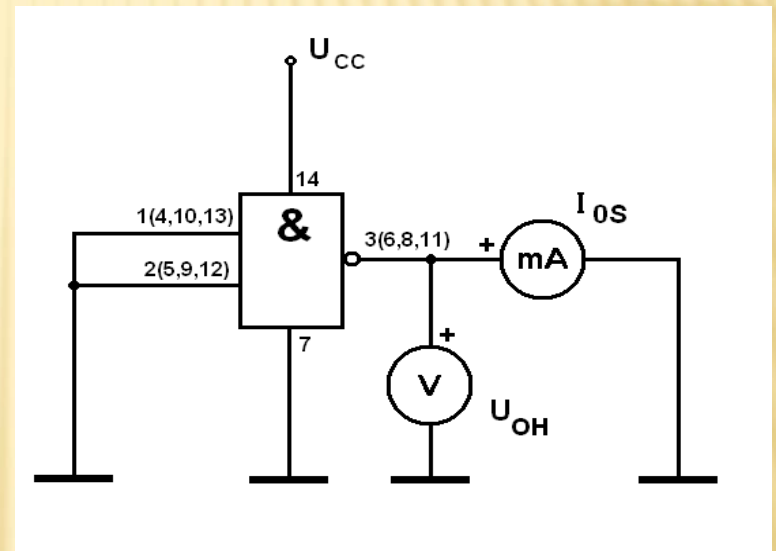
Naměřené hodnoty vyneseme do grafu a vyznačíme do něj maximální proudy I_{0H} , které splňují podmínky $U_{0H} \geq 2,4$ a $2,0$ V

6. Výstupní proud zkratový logického členu I_{0S} při $U_{CC} = 5,25 \text{ V}$

Postup měření:

Změření maximálního zkratového proudu provedeme krátkodobým připojením mA na výstupu hradla na potenciál země na závěr měření dle čl. 5. Hodnota by měla být cca $I_{0S} = 18$ až 55 mA . Měření provádíme jen krátce, aby jsme nepřehřáli polovodičový čip vlivem velkého ztrátového výkonu v pouzdře.

Naměřenou hodnotu porovnáme s katalogovým údajem pro měřené hradlo a zaneseme do výstupní charakteristiky $I_{0H} = f(U_{0H})$ viz čl. 5.

**Porozuměl jsi problematice
a postupu měření ?**

Pokud ne, zkus to znovu !

Stiskni „Opakovat“,

Pokud ano, proveř svoje znalosti testem

ELM-3-6-2.pdf

